 NTNU | Institutt for sosialt arbeid

Etterlevelse av samarbeidsplikt og taushetsplikt i lys av barnets rettigheter

Elizabeth Langrud
førsteamanuensis | jurist

Utgangspunkt

Mitt inntrykk er ...

- at de fleste har en grunnleggende forståelse av taushetsplikten
- at det likevel er en delvis utbredt oppfatning at den ikke nødvendigvis gjelder fullt ut overfor nære kollegaer – særlig de man samarbeider tett med
- at mange ikke kjenner ordlyden og er usikre på vilkårene for deling, spesielt når det gjelder deling med andre forvaltningsorganer
- at de fleste vet at det finnes ulike «nivåer» for delingsadgang, men at det kan være uklart hvor langt adgangen for de enkelte gjelder
- at det kan være vanskelig, når opplysninger ikke deles av andre, å vite om det skyldes juridiske begrensninger eller en faglig vurdering av om det er hensiktsmessig
- at manglende deling i praksis kan oppfattes som en mistillitserklæring eller et hinder for godt samarbeid

Premiss 1

Det foreligger en lovpålagt samarbeidsplikt

Samarbeidsplikten – et eksempel

barnevernsloven § 15-8 om samarbeid og samordning

Barneverntjenesten skal samarbeide med offentlige instanser og andre tjenesteytere dersom samarbeid er nødvendig for å gi barnet et helhetlig og samordnet tjenestetilbud.

Kommunen skal samordne tjenestetilbudet etter første ledd. Ved behov skal kommunen bestemme hvilken kommunal instans som skal ivareta samordningen. Dersom det er oppnevnt barnekoordinator etter helse- og omsorgstjenesteloven § 7-2 a, skal koordinatoren sørge for samordning av tjenestetilbudet.

Barneverntjenesten skal, i tillegg til å følge opp enkelte barn, samarbeide med offentlige instanser og andre tjenesteytere slik at barneverntjenesten og de andre tjenesteyterne kan ivareta sine oppgaver etter lov og forskrift.

Med tjenesteytere menes kommunale, fylkeskommunale og statlige tjenesteytere, private tjenesteytere som utfører oppgaver på vegne av slike tjenesteytere, barnehager som får tilskudd etter barnehageloven § 19 og skoler som får statstilskudd etter friskolelova § 6-1.

Barneverntjenesten bør også samarbeide med frivillige organisasjoner som arbeider med barn og unge.

Samarbeideidets innhold og kvalitet

- et spørsmål om *hvilke* samarbeidsaktiviteter som må gjennomføres for at plikten etterleveres i tråd med lovgivers intensjon
 - *hvem* skal samarbeide?
 - hva er det behov for å samarbeide om?
 - hva er den enkeltes bidrag?
- avklare *felles* oppgave- og ansvarsområder

Personlige opplysninger
- en form for valuta i
samarbeidet?

Samarbeidsplikten trumfer *ikke* taushetsplikten

forvaltningsloven § 13 f annet ledd

Bestemmelse i annen lov om rett eller plikt til å gi opplysninger begrenser ikke lovbestemt taushetsplikt, med mindre vedkommende bestemmelse **fastsetter** eller **klart forutsetter** at taushetsplikten ikke skal gjelde.

Premiss 2

Vi må ha et rettslig grunnlag for å dele opplysninger om personlige forhold

Deling innad i
forvaltningsorganet/
etaten

Unntak som gir oss adgang til å dele opplysninger **innad** i organet/etaten

forvaltningsloven § 13 b nr. 2:

Taushetsplikt er ikke til hinder for at:

«opplysningene brukes for å oppnå det **formål** de er gitt eller innhentet for bl.a. kan brukes i forbindelse med saksforberedelse, avgjørelse, gjennomføring av avgjørelsen, oppfølging og kontroll»

Formålsrealisering

forts. deling **innad**

forvaltningsloven § 13 b nr. 3

«opplysningene er tilgjengelig for andre tjenestemenn innen organet eller etaten i den utstrekning som trengs for en **hensiktsmessig arbeids-og arkivordning**»

Effektivitetshensyn: veiledning, arkivering mv.

forts. deling innad

forvaltningsloven § 13 b nr. 3

«opplysningene er tilgjengelig for andre tjenestemenn innen organet eller etaten i den utstrekning som trengs for en hensiktsmessig arbeids-og arkivordning»

handler det om å ha «like» oppgaver?

forts. deling innad

forvaltningsloven § 13 b nr. 3

«opplysningene er tilgjengelig for andre tjenestemenn innen organet eller etaten i den utstrekning som trengs for en hensiktsmessig arbeids-og arkivordning»

trengs → deling må være nødvendig

NOU Norges offentlige utredninger 2019: 5

Ny forvaltningslov

Lov om saksbehandlingen i offentlig forvaltning (forvaltningsloven)

NOU 2019: 5 Ny forvaltningslov

Utkast til ny § 36

b) personer i samme forvaltningsorgan som har saklig behov for opplysningen

(3) Opplysninger om personlige forhold kan bare deles dersom det er nødvendig og ikke utgjør et uforholdsmessig inngrep overfor den opplysningen gjelder.

Saklig behov

Deling med andre forvaltningsorganer

Unntak som gir deg adgang til å dele opplysninger med andre organer/etater

forvaltningsloven § 13 b nr. 2

Taushetsplikt er ikke til hinder for at:

«opplysningene brukes for å oppnå det formål de er gitt eller innhentet for bl.a. kan brukes i forbindelse med saksforberedelse, avgjørelse, gjennomføring av avgjørelsen, oppfølging og kontroll»

Formålsrealisering

forts. deling med andre

forvaltningsloven § 13 b nr. 5

«at forvaltningsorganet gir andre forvaltningsorganer opplysninger om en persons forbindelse med organet og om avgjørelser som er truffet»

Kontakt med, og om avgjørelser

forts. deling med andre

forvaltningsloven § 13 b nr. 5

«at forvaltningsorganet gir andre forvaltningsorganer slike opplysninger som det er nødvendig å gi for å fremme avgiverorganets oppgaver»

vide oppgaver → større adgang til å dele opplysninger

forts. deling med andre

forvaltningsloven § 13 b nr. 6

«at forvaltningsorganet anmelder eller gir opplysninger om lovbrudd til påtalemyndigheten eller vedkommende kontrollmyndighet, når det finnes ønskelig av allmenne omsyn eller forfølging av lovbruddet har naturlig sammenheng med avgiverorganets oppgaver»

NOU Norges offentlige utredninger 2019: 5	<h2>NOU 2019: 5 Ny forvaltningslov</h2>
<h3>Ny forvaltningslov</h3>	Utkast til ny § 36 nr. 2 bokstav b og nr. 3
Lov om saksbehandlingen i offentlig forvaltning (forvaltningsloven)	(2) Taushetsplikt etter §§ 33 og 34 er heller ikke til hinder for at opplysningene deles med
	b) personer i andre forvaltningsorganer så langt det er nødvendig for å utføre de oppgaver som er lagt til avgiverorganet eller mottakerorganet
	(3) Opplysninger om personlige forhold kan bare deles dersom det er nødvendig og ikke utgjør et uforholdsmessig inngrep overfor den opplysningen gjelder.

Helsepersonell

Helsepersonells delingsadgang innad/eksternt

helsepersonelloven § 25

opplysninger gis til samarbeidende personell når det er nødvendig for å kunne gi forsvarlig helsehjelp og pasienten ikke motsetter seg det

Samarbeid om helsehjelp

forts. helsepersonells delingsadgang

helsepersonelloven § 23 nr. 4

«tungtveiende private eller offentlige interesser gjør det rettmessig å gi opplysningene videre»

Unntak der det foreligger **samtykke**

- én eller flere?
- gyldig og informert?
- etterprøvbart?
- skjønnsbasert?

NOU 2019: 5 Ny forvaltningslov

Utkast til ny § 36

(1) Taushetsplikt etter §§ 33 og 34 er ikke til hinder for at opplysningen deles med den opplysningen gjelder, eller med andre når vedkommende gir et gyldig og informert samtykke til det.

(2) Taushetsplikt etter §§ 33 og 34 er heller ikke til hinder for at opplysningene deles med
a) sakens parter eller deres representanter

NOU Norges offentlige utredninger 2019: 5

Ny forvaltningslov

Lov om saksbehandlingen i offentlig forvaltning (forvaltningsloven)

Ikke behov for beskyttelse

- Anonymisering
- Alminnelig kjent
- Allment kjente og tilgjengelige opplysninger

Ikke behov for beskyttelse

- Anonymisering
- Alminnelig kjent
- Allment kjente og tilgjengelige opplysninger

NOU Norges offentlige utredninger 20

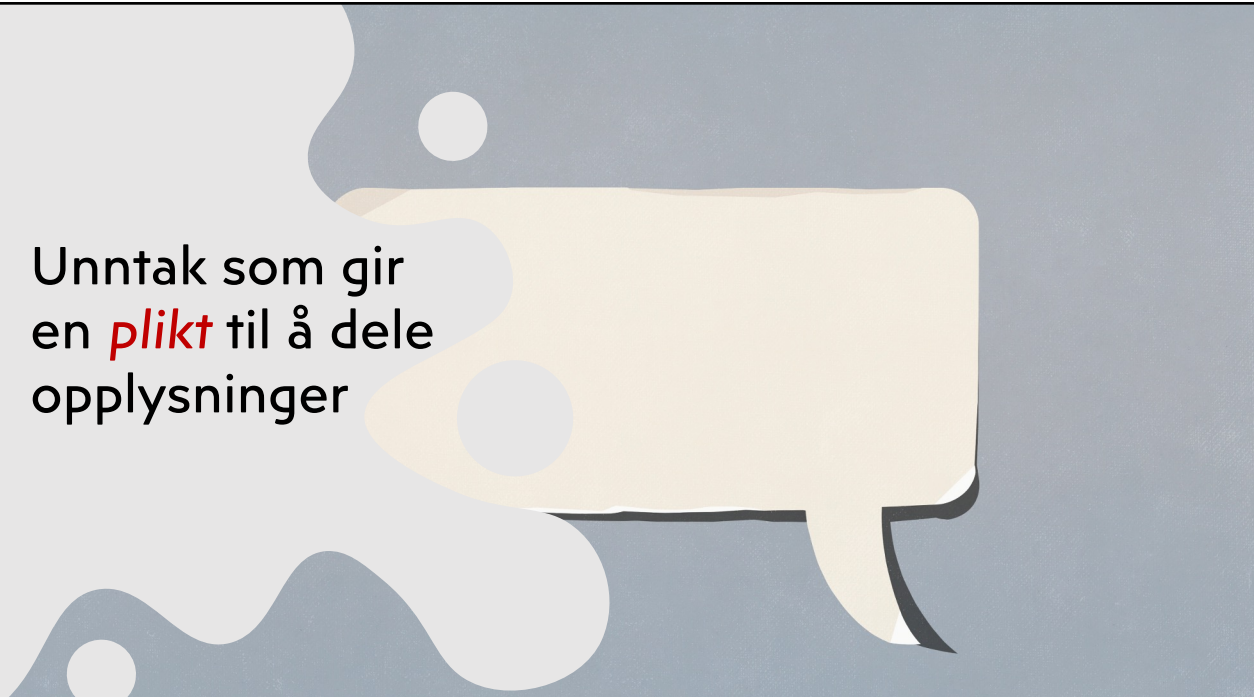
Ny forvaltningslov
Lov om saksbehandlingen i offentlig forvaltning
(forvaltningsloven)

NOU 2019: 5 Ny forvaltningslov

Utkast til ny § 35

(1) Taushetsplikten etter §§ 33 og 34 omfatter ikke opplysninger som

a) er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelige, eller som det for øvrig ikke er grunn til å holde hemmelig

Unntak som gir en **plikt** til å dele opplysninger

Meldeplikt – barnevernsloven § 13-2

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barnevernstjenesten uten ugrunnet opphold i følgende tilfeller:

- når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller utsatt for annen alvorlig omsorgssvikt
- når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling
- når det er grunn til å tro at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrengende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring
- når et barn har vist alvorlige atferdsvansker ved å begå alvorlige eller gjentatte lovbrudd, ved problematisk bruk av rusmidler, eller ved å ha vist annen form for utpreget normløs atferd
- når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.

Også yrkesutøvere som opptrer i medhold av helsepersonelloven, psykisk helsevernloven, helse- og omsorgstjenesteloven, familievernkontorloven og privatskolelova plikter å gi opplysninger etter denne bestemmelsen. Det samme gjelder meklere i ekteskapsaker og private som utfører oppgaver for staten, fylkeskommuner eller kommuner, og de som utfører slike oppgaver på vegne av organisasjoner.

- situasjoner der det er fare for at barnet kan ta vesentlig skade
- beviskrav: grunn til å tro
- utløser en plikt til å melde i fra til barneverntjenesten

Opplysningsplikt – barnevernsloven § 13-4

De organene som er ansvarlige for gjennomføringen av bestemmelser i denne loven, kan gi pålegg til offentlige myndigheter om å gi taushetsbelagte opplysninger når det er nødvendig for å vurdere, forberede og behandle saker om

- vedtak om medisinsk undersøkelse og behandling, jf. [§ 3-7](#)
- vedtak om behandling av barn som har særlige behandlings- og opplæringsbehov, jf. [§ 3-8](#)
- akuttvedtak om omsorgsovertakelse, jf. [§ 4-2](#)
- vedtak om midlertidig flytteforbud, jf. [§ 4-3](#)
- akuttvedtak om plassering i barnevernsinstitusjon, jf. [§ 4-4](#)
- akuttvedtak om plassering av barn i institusjon når det er fare for menneskehandel, jf. [§ 4-5](#)
- vedtak om omsorgsovertakelse, jf. [§ 5-1](#)
- oppheving av vedtak om omsorgsovertakelse, jf. [§ 5-7](#)
- vedtak om fratakelse av foreldreansvar, jf. [§ 5-8](#)
- vedtak om oppheving av vedtak om fratakelse av foreldreansvar, jf. [§ 5-9](#)
- vedtak om adopsjon, jf. [§ 5-10](#)
- vedtak om plassering i barnevernsinstitusjon uten samtykke, jf. [§ 6-2](#)
- vedtak om plassering i institusjon ved fare for menneskehandel, jf. [§ 6-6](#)
- vedtak om samvær, jf. §§ [7-2](#) og [7-3](#).

(...)

Også yrkesutøvere i medhold av helsepersonelloven, psykisk helsevernloven, helse- og omsorgstjenesteloven, familievernkontorloven og privatskolelova plikter å gi opplysninger etter denne bestemmelsen. Det samme gjelder meklere i ekteskapsaker og private som utfører oppgaver for staten, fylkeskommuner eller kommuner, og de som utfører slike oppgaver på vegne av organisasjoner.

Avvergingsplikt

straffeloven § 196

«Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som unnlater gjennom anmeldelse eller på annen måte å søke å avverge et lovbrudd eller følgene av det, på et tidspunkt da dette fortsatt er mulig, og det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at lovbruddet er eller vil bli begått. Avvergingsplikten gjelder uten hensyn til taushetsplikt og gjelder lovbrudd som nevnt i ...»

- hensikten er å avverge *alvorlige straffbare handlinger*
- de straffbare handlingene er nærmere *konkretisert* i bestemmelsens bokstav a-c
- må framstå som *sikkert* eller *mest sannsynlig* at lovbruddet *er* eller *vil bli* begått

Premiss 3

Samarbeid og informasjonsdeling skal være til *barnets beste*

Samarbeid med foreldre og barn

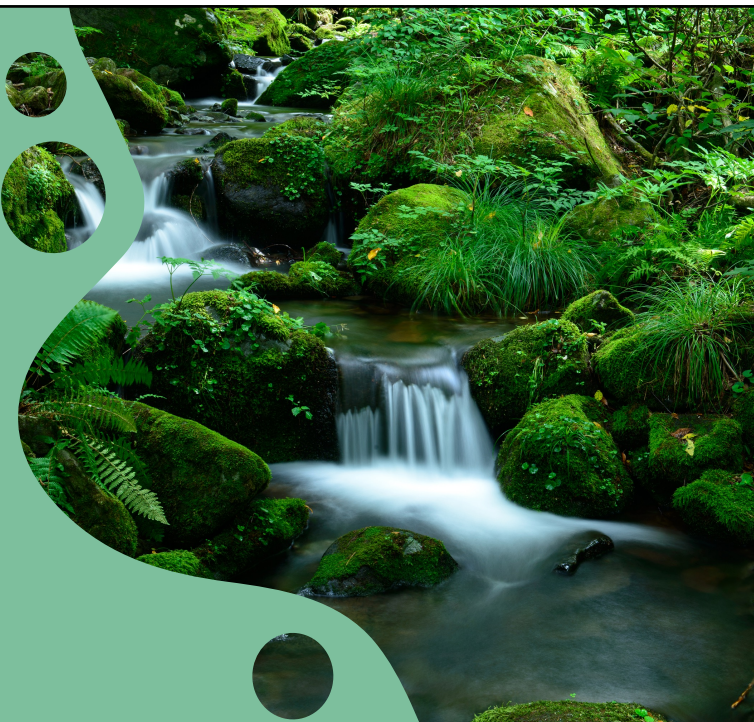
- foreldrenes omsorgsansvar og bestemmenderett
- barnelova §§ 30 og 33
- barnet medvirkningsrett
- barnekonvensjonen art. 12, Grunnloven § 104
- barnets økende selvråderett
- barnets vetorett

informasjon → medvirkning → barnets beste

- *informasjonsdeling* - en forutsetning for å medvirke eller inngå i et samarbeid
- *barnets medvirkning/foreldresamarbeid* - en forutsetning for å vurdere hva som er til barnets beste
- *barnets beste vurdering*- en forutsetning for forsvarlige deling av opplysninger

Kilder til grunn for innholdet i presentasjonen

- Barne- og familiedepartementet, Barnevernet og taushetsplikten, opplysningsretten og opplysningsplikten, Rundskriv Q-24-2005
- Efjestad og Selman, Taushetsplikt i forvaltningen, 2021 Universitetsforlaget
- Efjestad, Rathore, Selman, Stub og Eriksen, lovkommentar til forvaltningsloven § 13 - 13 g, 2024 Juridika
- Eckhoff og Smith, Forvaltningsrett, 2022, Universitetsforlaget
- FN Konvensjonen om barnets rettigheter, Genrell kommentar nr. 12 Barnets rett til å bli hørt, 2009
- FN Konvensjonen om barnets rettigheter, Genrell kommentar nr. 14 om barnets rett til at hans eller hennes beste skal være et grunnleggende hensyn, 2013
- Grethe Gilstad, En praktisk håndbok om barnets beste,, 2025 Gyldendal
- Helsedirektoratet og Bufdir, Barnevern og helse- og omsorgstjenester - samarbeid til barnets beste, 2005
- Helsedirektoratet, Taushetsplikt og opplysningsplikt. Veileder til lov og forskrift, 2019 (oppdatert 23. okt. 2024)
- Helsedirektoratet og Bufdir, Samarbeid mellom barneverntjenester og psykiske helsetjenester til barnets beste. Rundskriv IS-11-2015
- Helsedirektoratet, Nav, Udir og Bufdir, Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier. Nasjonal veileder, 2022 (oppdatert 23. aug. 2023)
- Helse- og omsorgsdepartementet, Høringsnotat - forslag til endringer i reglene om taushetsplikt i helsepersonelloven og pasientjournalloven mv., 2024
- Justis- og beredskapsdepartementet og Morten Holmboe. Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt i forvaltningen - en veileder, 2023
- KS, Taushetsplikt og samhandling i kommunalt arbeid for barn - unge - familier, 2013
- Lassen, Lovkommentar barnevernsloven, 2024 Juridika
- NAV, Barnets beste. En veileder for deg som jobber i Nav
- NOU 2019: 5 Ny forvaltningslov. Lov om saksbehandlingen i offentlig forvaltning (forvaltningsloven)
- Politidirektoratet. Helsepersonellets taushetsplikt - en rett og plikt til å utlevere pasientopplysninger til politiet, Rundskriv IS-9-2015
- Prop 67 L. (2017-2018). Endringer i barnehageloven mv. (minimumsnorm for grunnbemanning, plikt til å samarbeide om barnas overgang fra barnehage til skole og SFO mv.
- Søvig, Kommentarer til barnevernsloven, 2025 Rettsdata
- Stang, Aamodt, Sverdrup, Kristofersen og Winsvold, Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt - Regelkunnskap og praksis, 2013 NOVA Rapport nr. 3
- Utdanningsdirektoratet, Veiledning til bruk av barnekonvensjonen i saksbehandlingen, Støtte til fylkesmennene og Utdanningsdirektoratet - høring av barn og barns beste-vurderingen, 2017

